

1. Výklad práva EÚ

Arrêt du 15 février 2011, Marcuccio / Commission (F-81/09) (cf. point 55)

55 S'agissant de l'application par analogie de ladite réglementation, le Tribunal rappelle que, selon la jurisprudence, le champ d'application d'un règlement est normalement défini par ses propres dispositions et ne peut, en principe, être étendu à des situations autres que celles qu'il a entendu viser. Comme l'a jugé la Cour par ses arrêts du 20 février 1975 (Reich, 64/74) et du 11 juillet 1978 (Union française de Céréales, 6/78), il peut cependant en être autrement dans certains cas exceptionnels. Il ressort, en effet, des arrêts précités que des opérateurs économiques peuvent invoquer à bon droit l'application par analogie d'un règlement qui ne leur est pas normalement applicable, s'ils justifient, d'une part, que le régime juridique dont ils relèvent est étroitement comparable à celui dont ils demandent l'application par analogie et, d'autre part, que le régime juridique dont ils relèvent comporte une omission qui est incompatible avec un principe général du droit de l'Union, omission pouvant être réparée grâce à l'application par analogie du règlement qui ne leur est pas normalement applicable (voir, en ce sens, arrêt de la Cour du 12 décembre 1985, Krohn, 165/84, points 13 et 14). Dès lors, il ressort de la jurisprudence que l'application par analogie d'une réglementation est subordonnée à la réunion de deux conditions cumulatives, à savoir, d'une part, l'existence d'un lien étroit de comparabilité entre le régime juridique normalement applicable et la réglementation dont l'application par analogie est envisagée et, d'autre part, l'existence d'une lacune dans ledit régime juridique, lacune qui est incompatible avec un principe général du droit de l'Union et qui pourrait être comblée par la réglementation dont l'application par analogie est envisagée.

Arrêt du 21 mai 2014, Melt Water / OHMI (NUEVA) (T-61/13) (cf. points 20, 26-28)

- 26 Podľa ustálenej judikatúry nemožno formuláciu použitú v jednej z jazykových verzií ustanovenia Únie chápať ako jediný základ výkladu tohto ustanovenia alebo ho v tejto súvislosti považovať za ustanovenie, ktoré má prednosť pred inými jazykovými verziami. Takýto prístup by totiž nebol v súlade s požiadavkou jednotnosti pri uplatňovaní práva Únie (rozsudky Súdneho dvora z 12. novembra 1998, Institute of the Motor Industry, C-149/97, Zb. s. I-7053, bod 16; z 3. apríla 2008, Endendijk, C-187/07, Zb. s. I-2115, bod 23, a z 9. októbra 2008, Sabatauskas a i., C-239/07, Zb. s. I-7523, bod 38).
- 27 Na jednej strane jednotný výklad práva Únie vylučuje, aby sa určitý text posudzoval samostatne, ale v prípade pochybností vyžaduje, aby bol vykladaný a uplatňovaný s prihliadnutím na znenie verzií vyhotovených v ostatných jazykoch [rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 1979, Koschniske, 9/79, Zb. s. 2717, bod 6; pozri tiež rozsudky Súdneho dvora zo 17. októbra 1996, Lubella, C-64/95, Zb. s. I-5105, bod 17 a tam citovanú judikatúru, a Všeobecného súdu z 15. septembra 2011, Prinz Sobieski zu Schwarzenberg/ÚHVT – British-American Tobacco Polska (Romuald Prinz Sobieski zu Schwarzenberg), T-271/09, bod 38 a tam citovanú judikatúru].
- 28 Na druhej strane jednotný výklad práva Únie vyžaduje, aby sa v prípade rozporu medzi rôznymi jazykovými verziami určitého ustanovenia toto ustanovenie vykladalo podľa všeobecnej štruktúry a účelu právneho predpisu, ktorého súčasťou tvorí (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 27. októbra 1977, Bouchereau, 30/77, Zb. s. 1999, bod 14; Kyocera, už citovaný v bode 20 vyššie, bod 33, a z 22. marca 2012, Génesis, C-190/10, bod 42 a tam citovanú judikatúru).

Arrêt du 29 avril 2010, M e.a. (C-340/08, Rec. p. I-3913) (cf. points 44-45, 64-65)

- 44 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry sa ten istý text predpisov Európskej únie v rozličných jazykových verziách má vykladať jednotne, a teda v prípade rozdielov medzi týmito jazykovými verziami sa dotknuté ustanovenie má vykladať v kontexte celkovej systematiky a účelu právnej úpravy, ktorej jej súčasťou (pozri najmä rozsudok z 29. apríla 2004, *Plato Plastik Robert Frank*, C-341/01, Zb. s. I-4883, bod 64 a citovanú judikatúru).
- 45 Okrem toho, na účely výkladu nariadenia č. 881/2002 je taktiež potrebné zohľadniť text a predmet rezolúcie č. 1390 (2002), ktorej vykonanie je cieľom tohto nariadenia, ako je to uvedené v jeho odôvodnení č. 4 (pozri najmä rozsudok z 3. septembra 2008, *Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada a Komisia*, C-402/05 P a C-415/05 P, Zb. s. I-6351, bod 297 a citovanú judikatúru).
- 64 Okrem toho je potrebné pripomenúť, že text sekundárneho práva Únie sa musí vykladať v rámci možností v takom zmysle, aby to bolo najmä v súlade so všeobecnými zásadami práva Únie a konkrétnejšie so zásadou právnej istoty (pozri najmä rozsudok z 1. apríla 2004, *Borgmann*, C-1/02, Zb. s. I-3219, bod 30 a citovanú judikatúru).
- 65 Táto zásada vyžaduje, aby právna úprava, o akú ide v nariadení č. 881/2002, ktorá ukladá reštriktívne opatrenia majúce vážny dosah na práva a slobody označených osôb (rozsudok *Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada a Komisia*, už citovaný, bod 375) a ktorá, ako aj stanovuje článok 10 uvedeného nariadenia, je sprevádzaná vo vnútroštátnom práve sankciami, v predmetnom prípade trestnými, v prípade porušenia takýchto opatrení, bola jasná a presná, aby dotknuté osoby vrátane tretích osôb, akými sú organizácie sociálneho zabezpečenia, o aké ide vo veci samej, mohli poznať jednoznačne svoje práva a povinnosti a vyvolať z toho dôsledky.

Arrêt du 29 avril 2015, Léger (C-528/13) (cf. points 41, 48)

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu bodu 2.1 prílohy III smernice Komisie 2004/33/ES z 22. marca 2004, ktorým sa vykonáva smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/98/ES týkajúca sa niektorých technických požiadaviek na krv a zložky z krvi (Ú. v. EÚ L 91, s. 25; Mim. vyd. 15/008, s. 272).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci konania, ktorého účastníkmi sú G. Léger a ministre des affaires sociales, de la Santé et des Droits des femmes, ako aj Établissement français du sang vo veci odmietnutia prijať darovanú krv od G. Légera z dôvodu, že mal sexuálny vzťah s mužom.
- 16 V časti B prílohy II tejto smernice s názvom „Informácie, ktoré má transfuziologické oddelenie získať od darcov pri každom darovaní“ sa v bode 2 uvádza, že darcovia musia poskytnúť tieto informácie:

„Anamnéza darcu a údaje o predchádzajúcom liečení poskytnuté v dotazníku a pri osobnom pohovore vykonanom kvalifikovaným zdravotníckym personálom, ktoré zahŕňajú relevantné faktory, ktoré môžu pomôcť pri identifikácii a vyradení osôb,

darovanie od ktorých by mohlo predstavovať zdravotné riziko pre iné osoby, ako je možnosť prenosu chorôb, alebo zdravotné riziko pre samotných darcov.“

- 35 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa formulácia použitá v jednej z jazykových verzií ustanovenia práva Únie nemôže chápať ako jediný základ na výklad tohto ustanovenia, respektíve nemôže sa v tejto súvislosti považovať za ustanovenie, ktoré má prednosť pred inými jazykovými verziami. Ustanovenia práva Únie sa totiž musia vykladať a uplatňovať jednotným spôsobom pri zohľadnení existujúcich verzií vo všetkých jazykoch Európskej únie. V prípade rozporu medzi rôznymi jazykovými verziami textu práva Únie sa má predmetné ustanovenie vykladať v závislosti od všeobecnej systematiky a účelu právneho predpisu, ktorého je súčasťou (rozsudky Cricket St Thomas, C 372/88, EU:C:1990:140, body 18 a 19; Kurcums Metal, C 558/11, EU:C:2012:721, bod 48, ako aj Ivansson a i., C 307/13, EU:C:2014:2058, bod 40). 48 V dôsledku toho uvedený výnos musí okrem ustanovení Charty dodržiavať predovšetkým jej článok 21 ods. 1, podľa ktorého sa zakazuje akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu sexuálnej orientácie. Tento článok 21 ods. 1 je osobitným vyjadrením zásady rovnosti zaobchádzania, ktorá je všeobecnou zásadou práva Únie zakotvenou v článku 20 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudky Römer, C-147/08, EU:C:2011:286, bod 59, a Glatzel, C-356/12, EU:C:2014:350, bod 43).
- 49 Tabuľka B prílohy II výnosu z 12. januára 2009 pritom tým, že za kritérium trvalej kontraindikácie darovania krvi považuje, ak je osoba „mužom, ktorý mal sexuálny vzťah s mužom“, stanovuje vylúčenie z možnosti darovať krv v závislosti od homosexuálnej orientácie darcov mužského pohlavia, s ktorými zaobchádza menej priaznivo než s heterosexuálmi mužského pohlavia na základe skutočnosti, že udržiujú sexuálny vzťah zodpovedajúci tejto orientácii.
- 50 Za týchto okolností môže výnos z 12. januára 2009 voči homosexuálnym osobám zakladať diskrimináciu založenú na sexuálnej orientácii v zmysle článku 21 ods. 1 Charty.
- 55 Treba však ešte overiť, či toto obmedzenie zodpovedá cieľu všeobecného záujmu v zmysle článku 52 ods. 1 Charty, a ak to tak je, či dodržiava zásadu proporcionality v zmysle tohto ustanovenia.
- 56 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že smernica 2004/33 vykonáva smernicu 2002/98. Tá má podľa svojho právneho základu, konkrétne článku 152 ods. 4 písm. a) ES, za cieľ ochranu verejného zdravia.
- 57 V prejednávanej veci cieľom trvalého vylúčenia z možnosti darovať krv je znížiť prenos infekčnej choroby na príjemcov na minimum. Toto vylúčenie teda prispieva k všeobecnému cieľu zaručiť vysokú úroveň ochrany ľudského zdravia, ktorý predstavuje cieľ uznaný Úniou v článku 152 ES, predovšetkým v odseku 4 písm. a) a odseku 5 tohto článku, ako aj v článku 35 druhej vete Charty, ktoré vyžadujú, aby sa pri tvorbe a uskutočňovaní všetkých politík a činností Únie zabezpečila vysoká úroveň ochrany ľudského zdravia.
- 58 V súvislosti so zásadou proporcionality z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že opatrenia stanovené vnútroštátnou právnou úpravou nemôžu ísť nad rámec toho, čo je primerané a potrebné na uskutočnenie legitímnych cieľov sledovaných touto právnou úpravou, pričom ak existuje možnosť rozhodnúť sa medzi viacerými primeranými opatreniami, je potrebné sa prikloniť k najmenej obmedzujúcemu, a že spôsobené nevýhody nesmú byť neprimerané sledovaným cieľom (pozri rozsudky ERG a i., C-379/08 a C-380/08, EU:C:2010:127, bod 86; Urbán, C-210/10, EU:C:2012:64, bod 24, ako aj Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, bod 52).

- 59 Vo veci, ako je vec sama, je takáto zásada dodržaná len vtedy, ak vysokú úroveň ochrany zdravia príjemcov nemožno zabezpečiť inými a menej obmedzujúcimi účinnými spôsobmi detekcie HIV než trvalým zákazom darovania krvi pre celú skupinu mužov, ktorí mali opakovane pohlavný styk s mužmi.

2. Aplikácia práva EÚ súdmi členských štátov

Arrêt du 15 janvier 2014, Association de médiation sociale (C-176/12) (cf. points 33-36)

- 35Vzhľadom na túto judikatúru týkajúcu sa článku 3 ods. 1 smernice 2002/14 (pozri rozsudok Confédération générale du travail a i., už citovaný, bod 40) z toho vyplýva, že toto ustanovenie spĺňa všetky podmienky na to, aby malo priamy účinok.
- 36Treba však pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry ustanovenie smernice zaručujúce jednotlivcovi práva alebo ukladajúce mu povinnosti – hoci aj jasné, presné a bezpodmienečné – nemožno samo osebe uplatniť v rámci sporu, v ktorom stoja proti sebe výhradne jednotlivci (pozri rozsudky Pfeiffer a i., už citovaný, bod 109, ako aj z 19. januára 2010, Küçükdeveci, [C-555/07, Zb. s. I-365](#), bod 46).
- 38Súdny dvor však už rozhodol, že vo vnútroštátnom spore vedenom výhradne medzi jednotlivcami musí vnútroštátny súd pri použití ustanovení vnútroštátneho práva prijatých na prebratie povinností stanovených v smernici zohľadniť všetky pravidlá vnútroštátneho práva a vykladať ich v najširšej možnej miere s ohľadom na znenie a účel smernice, aby dospel k riešeniu, ktoré je v súlade s cieľom sledovaným smernicou (pozri rozsudky zo 4. júla 2006, Adeneler a i., [C-212/04, Zb. s. I-6057](#), bod 111, ako aj Pfeiffer a i., už citovaný, bod 119, a Dominguez, už citovaný, bod 27).
- 39Súdny dvor už spresnil, že táto zásada konformného výkladu vnútroštátneho práva má určité obmedzenia. Povinnosť vnútroštátneho súdu prihliadať na obsah smernice pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je teda obmedzená všeobecnými zásadami práva a nemôže slúžiť ako základ na výklad vnútroštátneho práva *contra legem* (pozri rozsudky z 15. apríla 2008, Impact, [C-268/06, Zb. s. I-2483](#), bod 100, a Dominguez, už citovaný, bod 25).
- 40Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vo veci samej vyplýva, že Cour de cassation narazil práve na také obmedzenie, takže článok L. 1111-3 Zákonníka práce nemožno vykladať konformne so smernicou 2002/14.
- 43Keďže vnútroštátnou právnou úpravou vo veci samej sa preberá smernica 2002/14, článok 27 Charty sa vo veci samej uplatní.

Arrêt du 26 février 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10) (cf. points 46, 48, disp. 3)

- 43 Svojou prvou otázkou sa Haparanda tingsrätt Súdneho dvora v podstate pýta, či je s právom Únie zlučiteľná vnútroštátna súdna prax, ktorá povinnosť vnútroštátneho súdu upustiť od uplatnenia akéhokoľvek ustanovenia odporujúceho základnému právu zaručenému EDĽP a Chartou, podmieňuje tým, že uvedený rozpor jednoznačne vyplýva z predmetných predpisov alebo z príslušnej judikatúry.
- 44 Pokiaľ ide najskôr o dôsledky, ktoré má vnútroštátny súd vyvodiť z rozporu medzi vnútroštátnym právom a EDĽP, treba pripomenúť, že hoci – ako potvrdzuje článok 6 ods. 3 ZEÚ – základné práva zaručené EDĽP sú ako všeobecné zásady súčasťou práva Únie a hoci článok 52 ods. 3 Charty vyžaduje, aby práva obsiahnuté v Charte, ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDĽP, mali rovnaký zmysel a rozsah, ako majú práva priznané uvedeným dohovorom, tento dohovor nepredstavuje, kým k nemu Únia nepristúpi, právny nástroj formálne začlenený do právneho poriadku Únie. Právo Únie teda neupravuje vzťahy medzi EDĽP a právnymi poriadkami členských štátov a ani nestanovuje dôsledky, ktoré má vnútroštátny súd vyvodiť v prípade rozporu medzi právami zaručenými týmto dohovorom a vnútroštátnou právnou normou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. apríla 2012, Kamberaj, C-571/10, bod 62).
- 45 Pokiaľ ide následne o dôsledky, ktoré má vnútroštátny súd vyvodiť z rozporu medzi ustanoveniami jeho vnútroštátneho práva a právami zaručenými Chartou, z ustálenej judikatúry vyplýva, že vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie, má povinnosť zabezpečiť plný účinok týchto noriem, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, bez toho, aby musel požadovať alebo čakať na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom (rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, body 21 a 24; z 19. novembra 2009, Filipiak, C-314/08, Zb. s. I-11049, bod 81, ako aj z 22. júna 2010, Melki a Abdeli, C-188/10 a C-189/10, Zb. s. I-5667, bod 43).
- 46 S požiadavkami vyplývajúcimi zo samotnej podstaty práva Únie je totiž nezlučiteľné akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho právneho poriadku alebo akékoľvek legislatívna, správna alebo súdna prax, ktoré by viedli k zníženiu účinnosti práva Únie v dôsledku skutočnosti, že by súdu príslušnému uplatňovať toto právo bola odopretá právomoc vykonať v samotnom okamihu jeho uplatnenia všetko, čo je potrebné na vylúčenie uplatnenia ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prípadne predstavujú prekážku plnej účinnosti noriem Únie (rozsudok Melki a Abdeli, už citovaný, bod 44 a citovaná judikatúra).
- 47 Okrem toho na základe článku 267 ZFEÚ sa vnútroštátny súd, ktorý prejednáva spor týkajúci sa práva Únie, ktorého zmysel a dosah mu nie je jasný, môže alebo prípadne musí obrátiť na Súdny dvor s otázkami o výklade predmetného ustanovenia práva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 1982, Cilfit a i., 283/81, Zb. s. 3415).
- 48 Z toho vyplýva, že právo Únie bráni súdnej praxi, ktorá povinnosť vnútroštátneho súdu upustiť od uplatnenia akéhokoľvek ustanovenia odporujúceho základnému právu zaručenému Chartou podmieňuje tým, že uvedený rozpor jednoznačne vyplýva z textu tejto Charty alebo z príslušnej judikatúry, lebo vnútroštátny súd zbavuje možnosti celkovo posúdiť, a to prípadne v spolupráci so Súdnym dvorom, zlučiteľnosť uvedeného ustanovenia s Chartou.

Arrêt du 5 octobre 2010, Elchinov (C-173/09, Rec. p. I-8889) (cf. points 25, 29, 31-32, disp. 1)

Arrêt du 20 octobre 2011, Interedil (C-396/09, Rec. p. I-9915) (cf. points 35-36, 38-39, disp. 1)

- 24 Prostredníctvom svojej tretej otázky sa preto vnútroštátny súd pýta, či právo Únie bráni tomu, aby v súlade s vnútroštátnym procesným právom bolo právne posúdenie súdu vyššieho stupňa pre vnútroštátny súd, ktorý má rozhodnúť vo veci po tom, čo mu súd vyššieho stupňa, na ktorý bol podaný opravný prostriedok, vrátil vec na ďalšie konanie, záväzné, ak sa tento vnútroštátny súd v súvislosti s výkladom, o ktorý požiadal Súdny dvor, domnieva, že uvedené posúdenie nie je v súlade s právom Únie.
- 25 V tejto súvislosti je potrebné predovšetkým pripomenúť, že existencia takého vnútroštátneho procesného pravidla, akým je pravidlo, ktoré sa uplatní vo veci samej, nemá vplyv na možnosť vnútroštátnych súdov, ktoré nerozhodujú v poslednom stupni, obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania v prípade, že majú, tak ako v prejednávanej veci, pochybnosti o výklade práva Únie.
- 26 Z ustálenej judikatúry totiž vyplýva, že článok 267 ZFEÚ poskytuje vnútroštátnym súdom veľkú diskrečnú právomoc obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa domnievajú, že právne veci, o ktorých rozhodujú, nastoľujú otázky týkajúce sa výkladu alebo posúdenia platnosti ustanovení práva Únie potrebných pre rozhodnutie sporu, ktorý im bol predložený (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. januára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73, Zb. s. 33, bod 3; z 27. júna 1991, Mecanarte, C-348/89, Zb. s. I-3277, bod 44; z 10. júla 1997, Palmisani, C-261/95, Zb. s. I-4025, bod 20; zo 16. decembra 2008, Cartesio, C-210/06, Zb. s. I-9641, bod 88, ako aj z 22. júna 2010, Melki a Abdeli, C-188/10 a C-189/10, Zb. s. I-5665, bod 41). Vnútroštátne súdy preto môžu využiť túto možnosť v priebehu konania, kedykoľvek to považujú za vhodné (pozri v tomto zmysle rozsudok Melki a Abdeli, už citovaný, body 52 a 57).
- 27 Súdny dvor z toho vyvodil, že vnútroštátne pravidlo, na základe ktorého vnútroštátne súdy, ktoré nerozhodujú v poslednom stupni, sú viazané posúdením súdu vyššieho stupňa, nemôže tieto súdy zbaviť možnosti obrátiť sa na Súdny dvor s otázkami výkladu práva Únie, ktorého sa také právne posúdenie týka. Súdny dvor sa totiž domnieva, že súd, ktorý nerozhoduje v poslednom stupni, musí mať možnosť podať na Súdny dvor na základe svojho voľného uváženia návrh, ktorý obsahuje prejudiciálne otázky, ktoré mu robia starosti, ak sa domnieva, že právne posúdenie súdom vyššieho stupňa by ho mohlo viesť k vyhláseniu rozsudku, ktorý je v rozpore s právom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudky Rheinmühlen-Düsseldorf, už citovaný, body 4 a 5; Cartesio, už citovaný, bod 94; z 9. marca 2010, ERG a i., C-378/08, Zb. s. I-1919, bod 32, ako aj Melki a Abdeli, už citovaný, bod 42).
- 28 Navyše je potrebné uviesť, že možnosť vnútroštátneho súdu podľa článku 267 druhého odseku ZFEÚ položiť v prípade potreby prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru skôr, než vylúči uplatnenie pokynov súdu vyššieho stupňa, ktoré sa zdajú byť v rozpore s právom Únie, sa však nemôže zmeniť na povinnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. januára 2010, Küçükdeveci, C-555/07, Zb. s. I-365, body 54 a 55).
- 29 V druhom rade je potrebné pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že na vyriešenie sporu vo veci samej je rozsudok vyhlásený Súdnym dvorom v prejudiciálnom konaní pre vnútroštátny súd záväzný, pokiaľ ide o výklad a platnosť aktov inštitúcií Únie (pozri najmä rozsudky z 24. júna 1969, Milch-, Fett- und Eierkontor, 29/68, Zb. s. 165, bod 3; z 3. februára 1977, Benedetti, 52/76, Zb. s. 163,

bod 26; uznesenie z 5. marca 1986, Wünsche, 69/85, Zb. s. 947, bod 13, a rozsudok zo 14. decembra 2000, Fazenda Pública, C-446/98, Zb. s. I-11435, bod 49).

- 30 Z týchto úvah vyplýva, že na účely vyriešenia sporu vo veci samej je výklad predmetných ustanovení, ktorý poskytol Súdny dvor, pre vnútroštátny súd, ktorý využil možnosť podľa článku 267 druhého odseku ZFEÚ, záväzný, a v prípade potreby musí tento vnútroštátny súd odmietnuť posúdenie súdu vyššieho stupňa, ak sa v súvislosti s týmto výkladom domnieva, že toto posúdenie nie je v súlade s právom Únie.
- 31 Okrem toho je potrebné zdôrazniť, že podľa ustálenej judikatúry vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatniť právne predpisy Únie, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto predpisov, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, a to v tomto prípade vnútroštátne procesné pravidlo uvedené v bode 22 tohto rozsudku, bez toho, aby musel požadovať alebo čakať na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 24, ako aj z 19. novembra 2009, Filipiak, C-314/08, Zb. s. I-11049, bod 81).

3. Zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú porušením práva EÚ

Arrêt du 11 juin 2015, Berlington Hungary e.a. (C-98/14) (cf. point 106, disp. 5)

- 101 Svojou piatou a dvanástou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či články 34 ZFEÚ a 56 ZFEÚ majú za cieľ priznať práva jednotlivcom takým spôsobom, že ich porušenie členským štátom, a to aj v dôsledku legislatívnej činnosti tohto štátu, zakladá právo jednotlivcov na získanie náhrady škody, ktorá vznikla v dôsledku tohto porušenia, od tohto členského štátu.
- 102 V tejto súvislosti vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 30 až 32 tohto rozsudku, je na tieto otázky potrebné odpovedať iba v rozsahu, v akom odkazujú na článok 56 ZFEÚ.
- 103 Na úvod treba pripomenúť, že zásada zodpovednosti členského štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušeniami práva Únie, ktoré sa pripisujú tomuto štátu, platí v prípade každého porušenia práva Únie členským štátom, a to bez ohľadu na orgán členského štátu, ktorého činnosťou alebo nečinnosťou k tomuto porušeniu došlo (rozsudky Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 32, ako aj Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 31 a citovaná judikatúra). Táto zásada sa teda môže uplatniť, najmä ak sa porušenie vytyka vnútroštátnemu zákonodarcovi (rozsudok Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 36).
- 104 Podľa ustálenej judikatúry sa právo na náhradu podľa práva Únie prizná, keď sú splnené tri podmienky, t. j. že porušená právna norma má za cieľ priznať jednotlivcom práva, porušenie tejto normy je dostatočne závažné a medzi týmto porušením povinnosti pripísateľným štátu a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť (pozri najmä rozsudky Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93

a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 51; Danske Slagterier, C-445/06, EU:C:2009:178, bod 20, a Komisia/Taliansko, C-379/10, EU:C:2011:775, bod 40).

- 105 Pokiaľ ide o prvú z týchto podmienok, ktorá je predmetom otázok položených vnútroštátnym súdom, z judikatúry vyplýva, že ustanovenia Zmluvy týkajúce sa základných slobôd priznávajú jednotlivcom práva, ktoré vnútroštátne súdy musia chrániť (pozri v tomto zmysle rozsudok Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 54).
- 106 V dôsledku toho treba na piatu a dvanástu prejudiciálnu otázku odpovedať, že článok 56 ZFEÚ má za cieľ priznať práva jednotlivcom takým spôsobom, že ich porušenie členským štátom, a to aj v dôsledku legislatívnej činnosti tohto štátu, zakladá právo jednotlivcov na získanie náhrady škody, ktorá vznikla v dôsledku tohto porušenia, od tohto členského štátu, pokiaľ je uvedené porušenie dostatočne závažné a medzi týmto porušením a utrpenou škodou existuje priama príčinná súvislosť, čo prislúcha overiť vnútroštátnemu súdu.

Arrêt du 8 septembre 2011, Q-Beef et Bosschaert (C-89/10 et C-96/10, Rec. p. I-7819)
(cf. points 34-36, 38, disp. 1)

- 33 Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či za okolností, akými sú okolnosti vo veci samej, právu Únie odporuje uplatňovanie päťročnej premlčacej doby, ktorú vnútroštátny právny poriadok stanovuje pre pohľadávky voči štátu, na žaloby o vrátenie príspevkov, ktoré boli zaplatené v rozpore s právom Únie na základe „zmiešaného systému príspevkov a pomoci“.
- 34 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v prípade neexistencie harmonizovaných pravidiel upravujúcich vrátenie poplatkov uložených v rozpore s právom Únie je členským štátom ponechané právo riadiť sa procesnými podmienkami stanovenými vo vnútroštátnom právnom poriadku, najmä v oblasti prekluzívnych lehôt, pričom musia dodržiavať zásady ekvivalencie a efektivity.
- 35 V prejednávanej veci všetko nasvedčuje tomu, že zásada ekvivalencie nebola porušená, ak sa päťročná premlčacia doba uplatňuje na všetky pohľadávky voči Belgicku a ak jej uplatniteľnosť nezávisí od otázky, či uvedené pohľadávky vyplynuli z porušenia vnútroštátneho práva alebo práva Únie, ktorej overenie prináleží vnútroštátnemu súdu.
- 36 Pokiaľ ide o zásadu efektivity, Súdny dvor uznal zlučiteľnosť stanovenia primeraných lehôt na podanie žalôb pod hrozbou premlčania s právom Únie v záujme právnej istoty, ktorá chráni tak dotknutú osobu, ako aj dotknutý správny orgán. Tieto lehoty totiž nie sú takej povahy, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo k neprimeranému sťaženiu výkonu práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie, aj keď ich uplynutie, ako vyplýva z ich podstaty, spôsobuje úplné alebo čiastočné zamietnutie podanej žaloby (pozri rozsudok Iai a i., už citovaný, bod 17 a citovanú judikatúru). V tomto zmysle bola napríklad trojročná prekluzívna doba považovaná za primeranú (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. apríla 2010, Barth, C-542/08, Zb. s. I-3189, bod 29).
- 37 V prejednávaných veciach, ako vyplýva z návrhov na začatie prejudiciálneho konania, nebolo spochybnené, že príslušnou premlčacou dobou je päťročná doba, ktorú vzhľadom na to, že neexistujú osobitné okolnosti, o ktorých by Súdny dvor vedel, nemožno považovať za odporujúcu zásade efektivity.

- 38 V dôsledku toho je potrebné na prvú otázku vo veciach C-89/10 a C-96/10 odpovedať tak, že za okolností, akými sú okolnosti vo veci samej, právu Únie neodporuje uplatňovanie päťročnej premlčacej doby, ktorú vnútroštátny právny poriadok stanovuje pre pohľadávky voči štátu, na žaloby o vrátenie príspevkov, ktoré boli zaplatené v rozpore s právom Únie na základe „zmiešaného systému príspevkov a pomoci“.

Arrêt du 19 mai 2011, Iaja e.a. (C-452/09, Rec. p. I-4043) (cf. points 23-24 et disp.)

- 15 Vnútroštátny súd sa vo svojich otázkach, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, v podstate Súdneho dvora pýta, či právo Únie dovoľuje členskému štátu vzniesť námietku premlčania voči výkonu práva vyplývajúceho zo smernice, resp. práva na náhradu škody spôsobenej tým, že smernica nebola riadne a v stanovenej lehote prebratá do vnútroštátneho práva, a či prípadne takáto možnosť existuje iba odvtedy, keď Súdny dvor rozhodne o porušení práva Únie.
- 16 Podľa ustálenej judikatúry, ak v danej oblasti neexistuje právna úprava Únie, prináleží vnútroštátnemu právnomu poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky súdnych konaní zameraných na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, za predpokladu, že takéto podmienky jednak nie sú menej výhodné ako podmienky vzťahujúce sa na obdobné žaloby vnútroštátnej povahy (zásada ekvivalencie) a jednak nevedú k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv priznaných právnym poriadkom Únie (zásada efektivity) (pozri rozsudky zo 17. júla 1997, Texaco a Olieleskabet Danmark, C-114/95 a C-115/95, Zb. s. I-4263, bod 41; z 11. júla 2002, Marks & Spencer, C-62/00, Zb. s. I-6325, bod 34, ako aj z 24. marca 2009, Danske Slagterier, C-445/06, Zb. s. I-2119, bod 31).
- 17 Pokiaľ ide o zásadu efektivity, Súdny dvor uznal zlučiteľnosť stanovenia primeraných lehôt na podanie žalôb pod hrozbou premlčania s právom Únie v záujme právnej istoty, ktorá chráni tak dotknutú osobu, ako aj dotknutý správny orgán. Tieto lehoty totiž nie sú takej povahy, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie, aj keď ich uplynutie zo svojej podstaty spôsobuje úplné alebo čiastočné zamietnutie podanej žaloby (pozri rozsudky zo 17. júla 1997, Haahr Petroleum, C-90/94, Zb. s. I-4085, bod 48; z 2. decembra 1997, Fantask a i., C-188/95, Zb. s. I-6783, bod 48; z 15. septembra 1998, Edis, C-231/96, Zb. s. I-4951, bod 35, ako aj rozsudok Marks & Spencer, už citovaný, bod 35).
- 18 Pokiaľ ide o začatie plynutia premlčacej lehoty, je pravda, že Súdny dvor rozhodol, že až do riadneho prebratia smernice sa členský štát, ktorý je v omeškaní, nemôže dovolávať skutočnosti, že žaloba, ktorú voči nemu podal jednotlivec, aby chránil práva, ktoré mu priznávajú ustanovenia tejto smernice, bola podaná po uplynutí lehoty, takže vnútroštátna lehota na podanie žaloby môže začať plynúť až od tohto dňa (rozsudok Emmott, už citovaný, bod 23).
- 19 Keď Súdny dvor neskôr rozhodol, že riešenie uplatnené v už citovanom rozsudku Emmott bolo opodstatnené so zreteľom na zvláštne okolnosti tejto veci, v ktorej žalobkyňa vo veci samej uplynutím lehoty na podanie žaloby stratila akúkoľvek možnosť uplatniť svoje právo vyplývajúce zo smernice, vlastne pripustil, že aj členský štát, ktorý si nesplnil svoju povinnosť, môže voči žalobe vzniesť námietku premlčania, a to aj napriek tomu, že v čase podania žaloby ešte predmetnú smernicu riadne neprebral (pozri rozsudky z 27. októbra 1993, Steenhorst-Neerings, C-338/91, Zb. s. I-5475; zo 6. decembra 1994, Johnson, C-410/92, Zb. s. I-5483; Fantask a i., už

citovaný, body 50 až 52; zo 17. júna 2004, Recheio – Cash & Carry, C-30/02, Zb. s. I-6051, ako aj Danske Slagterier, už citovaný, body 53 až 56).

- 20 Vo veci, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok Emmott, totiž správanie vnútroštátnych orgánov žalobkyni bránilo, aby sa súdnou cestou dovoľavala svojich práv priznaných predmetnou smernicou (body 10 až 14; pozri tiež v tomto zmysle aj rozsudky Steenhorst-Neerings, už citovaný, bod 20, a Johnson, už citovaný, bod 27).
- 21 Z uvedeného vyplýva, že právo Únie bráni vnútroštátnemu orgánu vzniesť námietku uplynutia primeranej premlčacej lehoty len v tom prípade, ak svojím správaním zapríčinil oneskorené podanie žaloby a tak zbavil žalobcu vo veci samej možnosti uplatniť si svoje práva priznané mu smernicou Únie pred vnútroštátnymi súdmi (pozri v tomto zmysle rozsudky Edis, už citovaný, bod 48; zo 17. novembra 1998, Aprile, C-228/96, Zb. s. I-7141, bod 43, pozri tiež analogicky rozsudky z 27. februára 2003, Santex, C-327/00, Zb. s. I-1877, body 57 až 61, a z 15. apríla 2010, Barth, C-542/08, Zb. s. I-3189, body 33 až 36).
- 22 Rovnako je potrebné spresniť, že v súlade s ustálenou judikatúrou nemá prípadné rozhodnutie Súdneho dvora o porušení práva Únie v zásade vplyv na začiatok plynutia premlčacej lehoty (pozri v tomto zmysle rozsudky Edis, už citovaný, bod 20; Recheio – Cash & Carry, už citovaný, bod 23, ako aj Danske Slagterier, už citovaný, body 36 až 39).
- 23 Uvedené platí o to viac, ak v konaní o veci samej nie sú o porušení práva Únie nijaké pochybnosti. V takomto prípade totiž na to, aby mohli nositelia práv v plnom rozsahu poznať svoje práva, nie je rozhodnutie Súdneho dvora o predmetnom porušení potrebné. Stanovenie začiatku plynutia lehoty pred týmto súdnym rozhodnutím teda nevedie k praktickej nemožnosti ani nadmernému sťaženiu ochrany práv priznaných právom Únie.
- 24 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na položené otázky odpovedať tak, že právo Únie nebráni členskému štátu vzniesť námietku uplynutia primeranej premlčacej lehoty voči žalobe podanej jednotlivcom, ktorou sa domáha ochrany svojich práv priznaných smernicou, a to aj v prípade, ak členský štát smernicu riadne neprebral, za predpokladu, že svojím správaním nezapríčinil oneskorené podanie žaloby. Rozhodnutie Súdneho dvora o porušení práva Únie nemá vplyv na začiatok plynutia premlčacej lehoty, pokiaľ je uvedené porušenie nepochybné.

Arrêt du 25 novembre 2010, Fuß (C-429/09, Rec. p. I-12167) (cf. points 72, 80-81, 83-87, 90, 99, disp. 2, 4)

- 72 V tejto súvislosti treba pripomenúť, ako vyplýva z judikatúry citovanej v bode 62 tohto rozsudku, že pokiaľ neexistujú ustanovenia práva Únie v danej oblasti, členským štátom prislúcha, aby upravili procesné podmienky žalôb zameraných na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, za predpokladu, že takéto podmienky sú v súlade so zásadami ekvivalencie a efektivity (pozri rozsudky zo 14. decembra 1995, Peterbroeck, C-312/93, Zb. s. I-4599, bod 12; Impact, už citovaný, bod 46, a z 29. októbra 2009, Pontin, C-63/08, Zb. s. I-10467, bod 43).
- 73 Pokiaľ ide o dodržiavanie zásady ekvivalencie, zo skutočností poskytnutých Súdnemu dvoru v tejto veci vyplýva, ako tvrdí nemecká vláda, že požiadavka najprv podať

žiadosť zamestnávateľovi, keďže je založená na zásade dobrej viery upravenej v § 242 BGB, sa zjavne týka, čo však musí overiť vnútroštátny súd, všetkých žalôb podaných úradníkmi proti svojmu zamestnávateľovi na účely náhrady vzniknutej škody, či už táto škoda vyplýva z porušenia vnútroštátneho práva alebo z porušenia práva Únie.

- 74 Vnútroštátny súd sa naopak pýta, či táto podmienka nie je v rozpore so zásadou efektivity, keďže by mohla nadmerne sťažovať vykonávanie práva Únie.
- 75 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pokiaľ ide o uplatnenie dostupných právnych prostriedkov na účely spochybnenia zodpovednosti členského štátu za porušenia práva Únie, Súdny dvor už konštatoval, že vnútroštátny súd môže overiť, či poškodená osoba vyvinula primerané úsilie na to, aby sa vyhla škode alebo obmedzila jej výšku, a či najmä v primeranom čase využila všetky právne prostriedky, ktoré mala k dispozícii (rozsudky *Brasserie du pêcheur* a *Factortame*, už citovaný, bod 84; *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation*, už citovaný, bod 124, ako aj z 24. marca 2009, *Danske Slagterier*, C-445/06, Zb. s. I-2119, bod 60).
- 76 Podľa zásady, ktorá je spoločná právnym systémom členských štátov, musí totiž poškodená osoba pod hrozbou toho, že sama bude musieť znášať škodu, vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila rozsah škody (rozsudky z 19. mája 1992, *Mulder a i./Rada a Komisia*, C-104/89 a C-37/90, Zb. s. I-3061, bod 33; *Brasserie du pêcheur* a *Factortame*, už citovaný, bod 85, ako aj *Danske Slagterier*, už citovaný, bod 61).
- 77 Z judikatúry Súdneho dvora však vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať (rozsudok *Danske Slagterier*, už citovaný, bod 62).
- 78 Súdny dvor už teda rozhodol, že výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva Únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva Únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z toho dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo Únie a ktoré im vnútroštátny zákon odoprel, s cieľom napadnúť zamietnutie členského štátu prostredníctvom právnych prostriedkov určených na tento účel, dovoľávajúc sa prednosti a priameho účinku práva Únie (pozri rozsudky z 8. marca 2001, *Metallgesellschaft a i.*, C-397/98 a C-410/98, Zb. s. I-1727, bod 106, ako aj *Danske Slagterier*, už citovaný, bod 63).